

10 jaar decreet lokaal cultuurbeleid: de merites van een wetgeving

Op 13 juli 2001 stemde het Vlaams Parlement voor het *Decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid*, dat onder meer een bibliotheekwet omvatte.

Inmiddels zijn we tien jaar verder: hoe staat het Vlaamse bibliotheekwerk er nu voor? Welke uitdagingen liggen er? Een rondetafelgesprek met onder anderen cultuurminister Joke

Schauvliege over de toekomst van het openbare bibliotheekwerk in Vlaanderen.

Het *Decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid* is een integraal decreet, dat de voordien afzonderlijke decreten voor bibliotheken en cultuurcentra samenbracht, en is in die zin de vervolgwetgeving van het bibliotheekspecifieke decreet van 1978. De meest ingrijpende

bepaling in 1978 was de verplichting tot oprichting door gemeentebesturen van een openbare bibliotheek. Mede ondersteund door een stringente - en in het collectieve geheugen inmiddels legendarische - normering, heeft deze verplichting geleid tot een ware expansie van goed geoutilleerde bibliotheken, evenwichtig

gespreid over Vlaanderen. Na die succesvolle uitbouw *in de breedte*, groeide na twintig jaar een algemeen gevoelde nood aan verdere ontwikkeling *in de diepte*. Heeft het decreet lokaal cultuurbeleid die verwachtingen waargemaakt?

Deze vraag legde *Bibliotheekblad* voor aan de Vlaamse minister Joke Schauvliege, bevoegd voor Leefmilieu, Natuur en Cultuur. De minister werd van beleidswege geflankeerd door Miek de Kepper en Jan Braeckman, directeuren van de steunpunten Locus en Bibnet, en door Geert Roelandts, die als afdelingshoofd Volksontwikkeling en Lokaal Cultuurbeleid van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor jeugd en volwassenen de uitvoering van het decreet opvolgt.

Het werkveld was aanwezig in de persoon van Nathalie Janssen, die na een zeer korte carrière in het onderwijs sinds vijf jaar bibliothecaris is in de Limburgse gemeente Kinrooi, en Rik Van Daele, die zo ongeveer het ganse cultuurveld bewandelde en, na passages in het stedelijke museum van Lokeren en het cultuurcentrum Ter Vesten in Beveren, anderhalf jaar geleden neerstreek in de bibliotheek van het Oost-Vlaamse Sint-Niklaas.

Lien Verwaeren, 's ministers raadgever lokaal cultuurbeleid werkte eerder als cultuurbeleidscoördinator; Eimer Wieldraaijer is hoofdredacteur *Bibliotheekblad*; gespreksleider is Jan Van Vaerenbergh, voormalig directeur van de bibliotheken van Leuven en Antwerpen.

Meer dan de som van de delen

Rik Van Daele is wellicht de best geplaatste aanwezige om de merites van het decreet lokaal cultuurbeleid te verwoorden. In zijn

laatste twee carrièrestappen heeft hij het immers vanuit twee invalshoeken kunnen meemaken: eerst als directeur van een cultuurcentrum en nu als bibliothecaris. Hij is het decreet in levenden lijve. 'Integraal denken en beleidsmatig werken zijn voor mij de kernwoorden. Met zijn allen rond de tafel: binnen de stad met verschillende culturele diensten, en daarbuiten met vergelijkbare steden. Veel contacten in de sector, andere manieren van werken leren kennen.'

Miek De Kepper, directeur Locus en al enkele decennia actief in diverse bovenbouwinstellingen op het vlak van cultuur, voegt eraan toe: 'Het decreet heeft de bibliotheken, die eerder introverte zorgzame huizen waren, geleerd met een open blik te kijken naar de omgeving en een grotere gebruikersreflex te ontwikkelen in plaats van een aanbodgerichte blik. De creatie van de functie van lokale cultuurbeleidscoördinatoren heeft voorts geholpen om afstand te nemen. Vanuit een vogelperspectief overzien zij het gehele gemeentelijke landschap en betrekken ook de verenigingen, de amateurkunsten en vrije initiatieven bij het plaatselijke cultuurbeleid. Dankzij de cultuurbeleidscoördinator wordt het geheel echt meer dan de som van de delen en komt er een beleidsmedewerker aan boord. Lokaal cultuurbeleid vertrekt vanuit de vraag: "Wat is tegelijk specifiek én relevant voor onze gemeente?" Het antwoord klinkt overall anders: voordien was er te veel van hetzelfde, nu is er meer *couleur locale*.'

Geert Roelandts, die meeschreef aan het nieuwe decreet, beaamt: 'Veel bibliotheken waren een eiland op gemeentelijk vlak, vaak met een eigen schepen die wel bevoegd was voor de bibliotheek, maar niet voor cultuur. Aanvankelijk gingen we ervan uit dat de bestaande decreten voor bibliotheken en voor cultuurcentra apart herzien zouden worden en dat daarnaast een nieuw decreet lokaal cultuurbeleid geschreven zou worden. Maar het werd finaal een geïntegreerd drieluik en er zijn meteen een aantal gedurfde strategische beslissingen aan toegevoegd: afstappen van de normering, introductie van beleidsplanning, responsabiliseren van het lokale beleid, niet "omdat het moet van het decreet", wel "omdat wij overtuigd zijn van de zinvolheid van een openbare bibliotheek". We ontmoetten veel argwaan en weerstand toen we dat allemaal te velde gingen uitleggen.'

Geslaagde omslag

Ik was erbij toen jullie destijds bijna met pek en veren werden buitengedragen. Zeggen besturen nu: goed dat jullie toch doorgezet hebben?

Roelandts: 'Hoewel het begin voor iedereen moeilijk was, denk ik dat de balans na tien jaar zonder meer positief is. Uit de gegevensregistratie BIOS2 blijkt dat er op geen enkel vlak terugval is: noch naar gebruik, aanbod, activiteiten of infrastructuur. Integendeel, alles is crescendo zijn weg blijven gaan gedurende die tien jaar. Ik leid eruit af dat bibliothecarissen en gemeentebesturen de uitdaging hebben aangenomen om los van een veilig wettelijk kader hun bibliotheek verder uit te bouwen. Bibliotheken zijn niet verdwenen in het cultuurbeleid, maar hebben zich daarin juist duidelijker gepositioneerd als een belangrijke speler, als een van de belangrijkste cultuurhuizen in de gemeente.'

Minister Schauvliege bevestigt: 'Het is ook mijn aanvoelen dat het decreet algemeen aanvaard is en sterk gedragen wordt. Voordien waren misschien niet alle bestuursniveaus even betrokken bij het

cultuurgebeuren, maar nu zit iedereen mee in het bad. Liefst 57% van alle middelen voor bibliotheken komt uit de lokale budgetten! De grote verdienste is dat er ruimte werd gecreëerd voor vernieuwing, voor experiment, voor creativiteit. Besturen kunnen hun bibliotheek ontwikkelen als een uithangbord naar de bevolking en de boodschap geven: kijk eens waar wij toe in staat zijn, kijk eens wat we kunnen.'

Wat is de belangrijkste factor geweest in de omslag van scepsis naar acceptatie, of zelfs enthousiasme?

Roelandts: 'Het feit dat men erin gegooid werd en er vervolgens ook uitgeraakt is. De andere manier van werken - strategisch denken en beleidsmatig plannen - heeft werkelijk impact gehad op bestuurlijk vlak: het heeft geholpen om het vertrouwde achter te laten en in de vernieuwing te stappen. Voordien werden bestuurders enkel geconfronteerd met de wetgeving - doen we het niet dan riskeren we subsidie te verliezen - en daarmee was de kous af. Er werd geen echte discussie gevoerd over de zinvolheid van de bibliotheek.'

Braeckman: 'Toen wij vanuit het VCOB de opmaak van de eerste beleidsplannen begeleiden, ben ik nogal geschrokken van de algemene teneur onder de bibliothecarissen, die luidde: het is de eerste keer dat we moeten uitleggen *waarom* een bibliotheek nodig is en wat de beoogde effecten ervan zijn; voordien moesten we het gewoon dóen.' Braeckman vindt het een verdienste 'dat het decreet een aantal structuren heeft toegevoegd aan de sector, waardoor er nieuw bloed kon instromen. Dat was ook nodig, want niet iedereen beschikte van meet af aan over de juiste competenties om plannen te maken die er toe doen, om met beleidsmakers om te gaan, om extra steun en draagvlak te creëren. Die competentiekloof is er overigens nog altijd. We stoten op limieten in de sector: het gros van de gemeenten telt rond de 15.000 inwoners, de bibliotheken zijn evenredig klein en beschikken over heel weinig personeel, er komt veel volk over de vloer en de meeste werktijd wordt besteed aan operationele taken... Het is niet vanzelfsprekend om daarbovenop beleidsmatig te werken. Bovendien is er weinig jobrotatie en hebben de meeste bibliothecarissen hun opleiding genoten in de jaren '70-'80, toen managementconcepten nog niet aan de orde waren. Die omslag gaat zeer traag.'

Janssen, die tien jaar geleden nog op de middelbare school zat, kreeg het maken van beleidsplannen met de paplepel ingegeven. 'Aan de ene kant is het heel positief om engagement van je bestuur te krijgen voor de bibliotheek, maar aan de andere kant is het als kleine bibliotheek best moeilijk om elke zes jaar weer een vooruit-

strevend plan te schrijven. Jaar na jaar je dagelijkse werking behouden, is al een hele klus.'

Roelandts: 'Die spanning hebben we in het begin heel sterk gevoeld. Men dacht kennelijk: er zijn geen normen meer, maar nu vraagt men andere dingen, en iedereen ging dingen schrijven die vooral goed klonken. Retoriek voor Brussel en vervolgens de kast in. Terwijl de baseline toch is: denk na over waar je mee bezig bent, voor wie je dat doet en probeer dat te formaliseren.'

Toegangspoort naar meer

De Kepper merkt op dat er grote vooruitgang is geboekt bij de overgang van de eerstegeneratieplannen (beleidsperiode 2001-2008: alle bibliotheken een eigen plan) naar de tweede generatie (2008-2013: één gezamenlijk plan). 'Dat bracht rust. Niet iedereen hoefde meer een omgevingsanalyse te maken en met het beleid te praten. Dat kan nu samen gebeuren, we hebben bondgenoten, we werken voor dezelfde inwoners. Dat is een collectief leerproces geweest. De kwaliteit van de plannen is nu heel goed!'

Minister Schauvliege: 'Wij gaan met de Vlaamse regering verder op de weg van planlastvermindering in de richting van slechts één allesomvattend gemeentelijk beleidsplan.' Janssen: 'Dan vrees ik dat de bibliotheek gereduceerd zal worden tot één zin in zo'n gemeentelijk plan, terwijl ik nu een eigen plan heb'. Waarop de minister riposteert: 'Zo zie je de andere beweging: de vrees dat men geen eigen plan meer zal kunnen opmaken, is toch het beste bewijs dat beleidsplanning perfect geïntegreerd is in het denken binnen de gemeente. Ik denk dat door deze integratie het draagvlak voor cultuur nog vergroot kan worden.' Braeckman: 'Dat is zeker het geval voor de jaarlijkse actieplannen: nadenken en bij het begin van het jaar al weten wat je gaat doen, dat verdwijnt niet meer uit de werking van de meeste bibliotheken.'

Minister Schauvliege is formeel: de bibliotheek blijft een spil in het lokaal cultuurbeleid: 'Een bibliotheek is sowieso laagdrempelig en bereikt redelijk veel mensen. Sommigen gaan enkel naar de bibliotheek en consumeren geen andere cultuur. Als men dan toch de stap zet naar de bibliotheek, is het zaak dat men daar wordt geprikkeld om iets anders te doen op het vlak van cultuur, dat men warm gemaakt wordt voor een ruimere cultuurbeleving. Als het onze ambitie is om nog meer mensen naar de bibliotheek te halen, dan moeten daar ook andere activiteiten georganiseerd worden. Dat is de rol die de bibliotheek moet opnemen in dat ruimere cultuurbeleid: toegangspoort te zijn naar meer.'

Digitale uitdaging

In haar beleidsnota 2009-2014 stelt minister Schauvliege: 'De digitale trein gaan we niet missen. De e-cultuur ligt in de jaren voor ons en we moeten de kansen oppikken.' In haar tweejaarlijkse Beleidsbrief is deze strategische doelstelling een van de best gestoffeerde hoofdstukken.

Vindt u dat we goed bezig zijn om de trein niet te missen?

Minister Schauvliege: 'Er is al heel wat gebeurd, maar ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat we nóg meer moeten inzetten op digitalisering en op competenties. Digitalisering zal ook ruimte maken voor andere taken, minder mensen zullen bezig zijn met inscannen, medewerkers maken zich vrij om meer mensen te ondersteunen en persoonlijk te begeleiden, ook in het verwerven van digitale vaardigheden. Dat vraagt van iedereen een aanpas-

Minister Joke Schauvliege: 'De grote verdienste van het decreet is dat er ruimte werd gecreëerd voor vernieuwing, voor experiment, voor creativiteit'.

Jan Braeckman: 'Er is een absoluut gebrek aan agogische vaardigheden om met andere bevolkingsgroepen dan die ons vertrouwd zijn aan de slag te gaan, op een manier die aansluit bij hún leefwereld, die hún motiveert om te participeren'.

Geert Roelandts: 'Ruim 70% van de bevolking beschikt over internet, maar amper de helft gebruikt het voor informatieve doelen. Het is toch verrassend dat mensen de infrastructuur wel hebben, maar niet gebruiken! Daar ligt voor de bibliotheek als laagdrempelige basisvoorziening echt nog een opdracht.'

sing aan een nieuwe manier van denken en ook uiteraard, financiële investeringen, want er zijn nog vele noden. We zijn niet slecht bezig, maar we kunnen nog niet op onze lauweren rusten en stilstaan waar we nu zijn.'

Wat ziet u als de kerntaak van de bibliotheek als het gaat om de positie op het digitale speelveld?

Minister Schauvliege: 'Ik zie twee functies. Vooreerst dat mensen die zelf geen mogelijkheden hebben, in de bibliotheek terecht-

kunnen om er onderzoekswerk te doen, om internet te gebruiken. Ten tweede als poort op de wereld. Het is voor een bibliotheek onmogelijk alles nog op papier te hebben, dus de computer moet er aanwezig zijn om de wereld binnen te halen. Dit is zeker een uitdaging voor de vele kleinere bibliotheken.'

Roelandts: 'Om die uitdaging succesvol aan te gaan, moet je de bibliotheken benaderen als sector. Hier zal één van de absolute sterktes van het decreet gaan spelen: dat we de bibliotheeksector als geheel aansturen. Als je dat digitale verhaal overlaat aan elke bibliotheek apart, dan kunnen 99% van de gemeenten dat niet waarmaken. Binnen de sector moet een diversifiëring komen in wie wat moet doen. Zoals de minister aangeeft, kan niet elke bibliotheek inpikken op alle uitdagingen, maar de sector als geheel kan dat wel. Wel hebben we in 2000 de evolutiesnelheid naar centralisering en bovenlokale digitale aansturing enigszins onderschat.' 'Maar intussen hebben we Bibnet decretaal verankerd om die regisseursrol op te pakken. Zij kunnen die kennis uitdragen en zorgen dat iedereen mee is', vult minister Schauvliege aan. Braeckman: 'We vertrekken van een gelaagd model, omdat we anders de kleinere bibliotheken dreigen te verliezen, terwijl zij juist zo belangrijk zijn in de dorpen en de wijken. Je moet sterkere structuren hebben op een bovenlokaal niveau om het mogelijk te maken dat kleinere bibliotheken blijven bestaan om plaatselijk die poort op de wereld te blijven.'

Participatie

Van Daele: 'Er is wel een spanningsveld: hoe digitaler, hoe meer van huis uit en hoe minder je mensen je naar de bibliotheek krijgt.' Braeckman: 'De *digital natives* zullen we naar de bibliotheek lokken als we maximaal digitaal denken en doen met onze rijke collectie als poort op de wereld, zorgen dat mensen meer zien dan de trendy top 10, andere types van lectuur, andere niveaus van informatie. Als we daar succesvol in zijn, dan moeten we ons in een tweede fase afvragen: hoe ziet die lokale bibliotheek er dan uit? Wat voor type van ruimte is dat? Dat vraagt heel anders denken over gebouwen, inrichting en activiteiten.'

Van Daele: 'Zoals het recente verschijnsel van studenten die in onze bibliotheken komen studeren omdat ze thuis niet van Facebook kunnen afblijven.'

Minister Schauvliege: 'Uit de *Participatiesurvey 2009* blijkt dat veel mensen langs digitale weg geprikkeld worden om naar de bibliotheek te gaan, om aan cultuur te doen. Als een bibliotheek zelf actief tuitert of facebookt, daar reclame maakt voor activiteiten, bereikt ze een publiek dat ze anders niet zou bereiken. Dat is de andere kant van de digitalisering: zelf als bibliotheek op het net gaan en een bijkomende toegang creëren, want er zitten grote groepen van mensen die anders nooit met de bibliotheek in contact zouden komen. Of je integreert je in die gemeenschappen, of je bent er niet en dan dreigen het parallelle werelden te worden.' Janssen: 'Dat is niet onze ervaring met onze Facebookpagina: de weinige "fans" reageren niet op wat we erop zetten. Als ik naar mezelf kijk: ik ben ook een fan van andere bibliotheken, maar ik ga er ook snel overheen. Facebook is te vluchtig. Ik denk dat het beter is als bibliotheek een mailing rond te sturen wanneer je echt iets te zeggen hebt dan iedere week een verplichte post te plaatsen.' Roelandts: 'Ik vrees dat bibliotheken er wat in berusten dat ze een groot aandeel van de bevolking niet bereiken; met de digitalisering

Openbare bibliotheek

Definitie van een openbare bibliotheek volgens het decreet lokaal cultuurbeleid:

'Een basisvoorziening waar elke burger terecht kan met zijn vragen over kennis, cultuur, informatie en ontspanning. Ze bemiddelt actief bij het beantwoorden van deze vragen.

De openbare bibliotheek is actief inzake cultuurspreiding en cultuurparticipatie; ze werkt in een geest van objectiviteit en vrij van levensbeschouwelijke, politieke en commerciële invloeden.' (artikel 2, 5°).

is dat opnieuw een uitdaging. Naar aanleiding van de digitale week werd vastgesteld dat ruim 70% van de bevolking over internet beschikt, maar dat amper de helft het gebruikt voor informatieve doelen. Het is toch verrassend dat mensen de infrastructuur wel hebben, maar niet gebruiken! Die kloof bestaat en daar heeft de bibliotheek als laagdrempelige basisvoorziening echt nog een opdracht naar groepen van mensen die uitgesloten dreigen te worden van het functioneren in een samenleving die onherroepelijk verdigitaliseert.'

Braeckman: 'Kan de bibliotheek dit wel aan? Want ook bibliotheken kampen intern met een competentiekloof. Er is een absoluut gebrek aan agogische vaardigheden om met andere bevolkingsgroepen dan die ons vertrouwd zijn aan de slag te gaan, op een manier die aansluit bij hún leefwereld, die hún motiveert om te participeren. Je kunt je als samenleving niet permitteren om daar niet op in te zetten, want het is een derde van de bevolking die je afsluit van een digitale wereld, van de samenleving.'

De Kepper: 'We moeten onze grenzen kennen. Primair ligt hier een opdracht voor het onderwijs. We kunnen niet met een veel kleiner - ook budgettair - beleidsdomein de opdracht van een veel grotere sector remediëren. Toch niet alleen!'

Braeckman: 'De bibliotheek kan aanvullend werken op de langduriger opleidingen van onderwijs en vormingswerk en ervoor zorgen dat wanneer mensen een stap willen zetten, ze bij ons een plek vinden en een medewerker die ze kunnen aanspreken om op dat moment een oplossing te bieden voor die zeer concrete behoefte. Dat is geen cursus die zes maanden duurt, maar een momentaan ingrijpen.'

Roelandts: 'De bibliotheek biedt al toegang tot internet, op gebruiksvriendelijke uren.'

Minister Schauvliege: 'En je kunt er hulp vragen, je kunt er toegeven dat je niet kunt surfen of opzoeken.'

Van Daele: 'De doelgroepen zijn er en gebruiken de pc's, maar wat we niet hebben, zijn competente medewerkers om die begeleiding te doen.'

Janssen: 'We zijn ook met te weinig: je zit aan je balie en dan kun je niet even meegaan om een snelcursus te geven, zelfs al zou je dit wel kunnen.'

Minister Schauvliege: 'Liggen er geen kansen om daarvoor

Participatiesurvey 2009

Tussen februari en november 2009 werden, in opdracht van de Vlaamse overheid, 3144 Vlamingen tussen 14 en 85 jaar gedetailleerd bevraagd over hun participatiegedrag op de domeinen kunsten/erfgoed, sociaal-cultureel werk en sport. De resultaten bieden inzicht in hoe het staat met participatie, hoe verschillen begrepen kunnen worden en welke de mogelijke hefboomen zijn voor een verhoogde participatie. Daarnaast wordt ingegaan op de drempels voor cultuurdeelname en de perceptie van culturele activiteiten, virtuele cultuurconsumptie, participatie in de levensloop, consumentenuitgaven aan sport en cultuur en een economische analyse rond de niet-gebruikswaarde van sport en cultuur.

Zie: <http://www.vub.ac.be/SOCI/cjs/participatiesurvey.html>

Miek De Kepper: 'Het decreet heeft de bibliotheken geleerd met een open blik te kijken naar de omgeving en een grotere gebruikersreflex te ontwikkelen in plaats van een aanbodgerichte blik'.

Nathalie Janssen: 'Facebook is te vluchtig. Als bibliotheek kun je beter een mailing rondsturen wanneer je echt iets te zeggen hebt dan iedere week een verplichte post plaatsen'.

Rik Van Daele: 'Er is wel een spanningsveld: hoe digitaal hoe meer van huis uit en hoe minder je mensen naar de bibliotheek krijgt'.

vrijwilligers aan te trekken? Gepensioneerden uit bijvoorbeeld het onderwijs kunnen een zinvolle vrijwilligersopdracht krijgen. Niet in de plaats van de bibliotheekprofessionals, maar aanvullend?'

Van Daele: 'Maar vrijwilligers moet je begeleiden, coachen, er ambassadeurs van maken. Daar zijn weer andere competenties voor nodig.'

Cultuurmanagement

Begin februari 2011 kopten de kranten: 'Cultuur is te goedkoop', en: 'Bibliotheken kunnen het meest winnen bij een slimme prijsdifferentiatie'.

Minister Schauvliege: 'Dat zijn twee weinig genuanceerde resultaten uit de participatiesurvey. Ik heb er twee dingen uit geleerd. Enerzijds is er een bereidheid bij bepaalde gebruikers van de bibliotheek en andere cultuurproducten om meer te betalen; als je meer zou vragen, zouden ze blijven komen. Maar anderzijds zouden andere doelgroepen afhaken. Wij willen steeds meer mensen warm maken om naar de bibliotheek te komen. Daarvoor is de huidige lage instapdrempel een fantastisch instrument! Ook blijft het een uitgemaakte zaak dat bibliotheekgebruik onder de 18 gratis is. We geloven dus niet in een globale prijsstijging. Prijsdifferentiatie is wél mogelijk, in die zin dat wie meer heeft, meer zou betalen en wie minder heeft, bijvoorbeeld minder inschrijvingsgeld betaalt. De vraag is hoe je dat doet zonder stigmatiserend te zijn. Daarom draaien we de zaak om: we onderzoeken een universele vrijetijdspas, voor iedereen, als een basisrecht, zodat je niet hoeft aan te tonen dat je armlastig bent.'

Van Vaerenbergh: 'En voor comfortdiensten betaal je: een reservering plaatsen, of een afdruk maken.'

Braeckman: 'Of in een digitale omgeving: in BibFM, ons pilootproject met de bibliotheek van Lanaken, kan iedereen standaard tien uur per maand digitale muziek beluisteren. In een volgende fase zouden we kunnen zeggen: wil je meer uren, dan betaal je ervoor.'

De Kepper: 'Die kranten trekken voorbarige conclusies. Er is geen pleidooi gevoerd voor "cultuur wordt duurder" of voor "cultuur wordt puur economisch". Wel is het zo dat je binnen je context en binnen je doelstellingen anders moet gaan denken over prijsstelling. Dat kan in beide richtingen, dus zowel meer als minder. De 60-plussers zijn nu een algemeen bevoordeelde bevolkingsgroep, terwijl eenoudergezinnen niet als aparte doelgroep staan geklasseerd en overall het volle pond moeten betalen. Het onder-

zoek wakkert de discussie aan en levert potentieel materiaal om samen met de sectoren proefprojecten op te zetten, mede ondersteund door Locus. Het zou een verkeerd signaal zijn, mocht elke instelling nu op eigen houtje gaan experimenteren.'

Van Daele: 'We zijn daarover als sector nog niet geïnformeerd, laat staan dat we weten welke vragen er gesteld werden.'

Minister Schauvliege: 'Vanuit het beleid is voorlopig de enige beslissing om te werken naar een Vrijetijdspas. Daar loopt op dit ogenblik een proefproject rond. Ik wil bekijken of daarin mogelijkheden voor prijsdifferentiatie zitten. We moeten er in elk geval heel omzichtig mee omgaan, zodat we geen mensen verliezen.'

De Kepper: 'Een ander discours dat geopend kan worden, heeft te maken met het vastgestelde onevenwicht tussen lage gebruikersbijdragen en de hoge kostprijs van de bibliotheeksector. Wat burgers bereid zijn om te betalen, is nog altijd minder dan de publieke middelen die eraan besteed worden. Op lokaal niveau zou dan de vraag kunnen rijzen of men niet beter de bus naar de nabijgelegen stadsbibliotheek kan subsidiëren dan een kleine bibliotheekvoorziening in stand te houden.'

Eco-cultuur

U combineert de bevoegdheden van leefmilieu en natuur met cultuur en u noemt eco-cultuur een recente blikvanger in het Vlaamse cultuurbeleid?

Minister Schauvliege: 'Ik wil dat de sector bewuster omgaat met materialen, water en afval. Het gaat over ervoor zorgen dat je geen plastic draagtassen uitdeelt, of geen plastic wegwerpbekers gebruikt bij je automaten of tijdens je activiteiten. Als er nieuwe bibliotheken gebouwd worden, zou het gek zijn om er niet voor te zorgen dat de energiefactuur naar beneden gaat. Maar vooral kunnen bibliotheken informeren rond ecologische thema's en natuur.'

De Kepper: 'Dankzij de combinatie van ministeriële bevoegdheden kunnen we bruggen maken naar actoren binnen leefmilieu, we pikken hun ervaring op en vertalen die naar het lokaal cultuurbeleid.'

Janssen: 'Veel lokale besturen zijn daar al mee bezig, fairtrade gemeenten...'

Visienota

2011 staat voor u in het teken van visieontwikkeling op de openbare bibliotheeksector. Er komt een visienota. Kunt u daarover al een tip van de sluier lichten?

Minister Schauvliege: 'De uitdagingen voor de sector zijn niet gering: de omwentelingen in de (informatie)maatschappij schudden ook de maatschappelijke rol van bibliotheken op. We werken eraan, maar de nota is nog niet klaar. Er is veel materiaal voorhanden: er zijn de insteken vanuit het Cultuurforum 2020, er is onze eigen focus op digitalisering. We analyseren ook een aantal trends, bijvoorbeeld dat sommige gemeenten (kleinere) filialen sluiten: willen we dat of willen we juist die spreiding behouden? Kunnen kleinere bibliotheken/gemeenten sommige diensten meer samen uitwerken? Allemaal vragen die we in die nota zullen ontwikkelen. We willen er ook de beloofde planlastvermindering aan koppelen: er moeten minder plannen gemaakt worden, maar niemand wil de actieplannen kwijt. Hoe doen we dat: minder papierwerk voor de lokale besturen en aan de andere kant toch voldoende aandacht houden voor die bibliotheek in het lokaal cultuurbeleid. We volgen ook een aantal interessante discussies in Nederland, die ons kunnen inspireren. Einde 2011 zal de visienota klaar zijn.'

Zal het een uitdagende nota zijn?

Minister Schauvliege: 'De boodschap is maatwerk: lokale besturen moeten voor zichzelf uitmaken welke bibliotheek ze willen, wat hun doelgroepen zijn, wat de beste spreiding is. We willen ervoor zorgen dat onze bibliotheken meegaan met nieuwe trends en weten waarover lokaal keuzes gemaakt zullen moeten worden. Meestappen in het digitale tijdperk is onvermijdelijk, maar zal lokaal ook investeringen vragen en vanwege beperkte middelen zal dat noodzaken tot keuzes. We gaan proberen dat goed te kaderen. We willen niets van bovenaf opleggen, maar wel suggereren: als je een kleinere gemeente bent, moet je misschien wat meer gaan samenwerken met omliggende gemeenten om bepaalde diensten samen aan te bieden of ondersteuning te bieden, naar informatica bijvoorbeeld. Iedere gemeente is immers anders, heeft historische gegroeide gevoeligheden.'
Wieldraaijer: 'Biedt een decreet een zekere bescherming in barre crisistijden?'
Minister Schauvliege: 'Zeker, als je ziet dat 99% van de gemeenten over een bibliotheek beschikt. Voor de vijf gemeenten zonder is er altijd een aannemelijke reden: of ze zijn te klein of het gaat om een faciliteitengemeente aan de rand van Brussel. Maar voor de rest heeft elke gemeente zijn bibliotheek!'

*Tekst: Jan Van Vaerenbergh
Foto's: Eimer Wieldraaijer*